

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 16 december 2009

Mål nr

T 2804-07

KLAGANDE

Solna Vatten Aktiebolag, 556518-7175

Stadshuset

171 86 Solna

Ombud: Advokat AG

MOTPART

WASA International Försäkringsaktiebolag, 502020-7063

106 50 Stockholm

Ombud: Jur.kand. RA

Ombud: Advokat JS

SAKEN

Regressfordran i anledning av försäkringsersättning

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts dom 2007-06-05 i mål T 175-06

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att WASA International Försäkringsaktiebolag inte är berättigat till ersättning av Solna Vatten Aktiebolag med anledning av den vattenskada som inträffade den 1 december 2001.

Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd rörande målet i övrigt till den del frågan därom har förklarats vilande.

Med ändring av hovrättens dom i själva saken ogillar Högsta domstolen WASA International Försäkringsaktiebolags talan.

Med ändring av hovrättens dom även när det gäller rättegångskostnader befriar Högsta domstolen Solna Vatten Aktiebolag från skyldigheten att ersätta WASA International Försäkringsaktiebolag för rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt förpliktar Högsta domstolen WASA International Försäkringsaktiebolag att ersätta Solna Vatten Aktiebolag för rättegångskostnader vid tingsrätten med tvåhundrajugotvåusentvåhundra trettio (222 230) kr, varav 222 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 5 december 2005 till dess betalning sker, och i hovrätten med etthundratretuseniohundratrettiosex (103 936) kr, varav 103 800 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 5 juni 2007 till dess betalning sker.

Högsta domstolen förpliktar WASA International Försäkringsaktiebolag att ersätta Solna Vatten Aktiebolag för rättegångskostnad i Högsta domstolen med etthundratrettiosjutusenett Hundrasjutton (137 117) kr, varav 136 660 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Solna Vatten Aktiebolag har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom ska lämna WASA International Försäkringsaktiebolags käromål utan bifall samt befria Solna Vatten från skyldighet att ersätta WASA för rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt förplikta WASA att ersätta Solna Vatten för rättegångskostnader där.

WASA har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat partiellt prövningstillstånd i enlighet med vad som framgår av domskälen.

Högsta domstolen har inhämtat yttranden från Finansinspektionen och Sveriges Försäkringsförbund.

DOMSKÄL

Enligt ett skriftligt avtal den 26 juni 2001 överlät Försäkringsaktiebolaget Svenska Brand och förvärvade Länsförsäkringar Stockholm enligt 15 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (1982:713) per den 1 oktober 2001 eller per

första dagen i den senare månad som infaller efter det att Finansinspektionen registrerat beslut om verkställighetstillstånd (beståndsöverlåtelsedagen) den del av Svenska Brands bestånd av i kraft varande skadeförsäkringar som kunde hänföras till Länsförsäkringars koncession och geografiska verksamhetsområde, jämte däremot svarande premiereserv. Överlåtelsen omfattade samtliga till det angivna beståndet hänförliga skyldigheter och skulder liksom samtliga däremot svarande rättigheter och tillgångar, dock inte ansvaret för skador inträffade före beståndsöverlåtelsedagen. Finansinspektionen godkände överlåtelsen den 25 september 2001 och registrerade verkställighetstillståndet den 1 oktober 2001.

Den 1 december 2001 strömmade vatten ut från en ledning som innehades av Solna Vatten och orsakade skada på bostadsstiftelsen Signalistens fastighet. Signalisten hade tagit en skadeförsäkring hos Svenska Brand.

Länsförsäkringar, men inte Svenska Brand, var anslutet till regressöverenskommelsen RÖ 97. Denna innehåller bl.a. att regresskrav mot skadevällare som är ansvarsförsäkrad hos bolag som är anslutet till RÖ 97 måste framställas inom två år från skadeanmälan genom väckande av talan. Solna Vatten var ansvarsförsäkrat hos ett bolag anslutet till RÖ 97.

Skadan anmäldes till Svenska Brand den 4 december 2001. Signalisten fick ersättning för skadan genom utbetalning från Länsförsäkringar. Länsförsäkringar krävde regressvis Solna Vatten ”för Svenska Brands räkning”. Solna Vatten betalade emellertid inte. WASA, som genom fusion år 2004 övertagit Svenska Brands rättigheter, har den 9 januari 2004 väckt talan mot Solna Vatten, alltså när regresskravet var preskriberat enligt RÖ 97.

Sedan talan bifallits vid tingsrätten och i hovrätten – i huvudsak därför att överlåtande och förvärvande försäkringsbolag fritt kan komma överens om

hur rättigheterna ska övergå dem emellan – har Solna Vatten överklagat hos Högsta domstolen. Som grunder har Solna Vatten åberopat 1) att WASA saknar rätt till ersättning eftersom den eventuella rätten till regressersättning överlåtits till Länsförsäkringar, 2) att eventuell rätt till regressersättning har preskriberats enligt RÖ 97 och 3) att yrkat belopp ska jämkas till noll kr på grund av medvållande från Signalisten.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan om WASA är berättigad till ersättning av Solna Vatten med anledning av den vattenskada som inträffade den 1 december 2001, med den begränsningen att hovrättens bedömning angående eventuellt medvållande från Signalistens sida står fast. Frågan om prövningstillstånd i målet i övrigt har förklarats vilande.

Enligt hovrättens bedömning hade Signalisten inte varit medvållande. De hos Högsta domstolen aktuella frågorna framgår alltså av Solna Vattens grunder 1) och 2).

WASA har hos Högsta domstolen som grund för sitt bestridande av ändring åberopat att, enligt vad Svenska Brand och Länsförsäkringar varit överens om, rättigheterna och skyldigheterna enligt Svenska Brands försäkringar aldrig övergick på Länsförsäkringar utan låg kvar hos Svenska Brand tills försäkringsavtalen löpte ut, varefter försäkringstagarna skulle erbjudas nya försäkringar hos Länsförsäkringar. Till styrkande av detta har WASA åberopat vad Anki Hosenfeldt, anställd hos Länsförsäkringar Sak AB, uttalat om hur försäkringarna administrerats som ett avskilt bestånd hos Länsförsäkringar, ett brev från Länsförsäkringar till Solna Vatten den 11 mars 2003 om att Länsförsäkringar framställde regresskravet för Svenska Brands räkning och ett under rättegången utfärdat intyg från Länsförsäkringar om att WASA får uppbära skadeståndet från Solna Vatten. WASA har dessutom anfört att regressrätten inte preskriberats för WASA, som inte var bundet av RÖ 97.

Enligt det skriftliga överlåtelseavtalet den 26 juni 2001 övergick Svenska Brands rättigheter mot försäkringstagarna från Svenska Brand till Länsförsäkringar senast den 1 november 2001, alltså en månad efter registreringen av beståndsöverlåtelsen. Att beståndet, som delvis torde ha haft andra villkor än Länsförsäkringars, i enlighet med Anki Hosenfeldts vittnesmål administrerades för sig motsäger inte att rättigheterna och skyldigheterna från den 1 november 2001 åvilade Länsförsäkringar, och vittnesmålet kan därför inte tilläggas någon betydelse för bedömningen av sistnämnda fråga. Att det från början skulle ha funnits en sidolöpare eller en gemensam partsavsikt om att åtminstone rättigheterna enligt försäkringsavtalen skulle ha behållits av Svenska Brand tills försäkringsavtalen löpte ut framstår som en efterhandskonstruktion, bl.a. eftersom Länsförsäkringar enligt överenskommelsen den 26 juni 2001 skulle betala 20 miljoner kr för beståndet. Solna Vatten får alltså anses ha styrkt att Svenska Brands rättigheter enligt försäkringsavtalet med Signalisten övergått till Länsförsäkringar före skadehändelsen.

WASA kan sålunda inte ha rätt att kräva Solna Vatten på ersättning för skadan på den grunden att rätten till regress aldrig gått över till Länsförsäkringar. Det i målet åberopade intyget om att WASA har rätt att uppbära skadeståndet får emellertid anses innebära att Länsförsäkringar överlåtit ifrågasvarande regresskrav tillbaka till WASA eller uppdragit åt WASA att driva in regresskravet för Länsförsäkringars räkning. WASA:s talan ska därför inte ogillas på den första av Solna Vatten angivna grunden.

Högsta domstolen övergår härefter till att behandla Solna Vattens preskriptionsinvändning.

Syftet med RÖ 97 är att begränsa regresskrav och påskynda regressuppgörelser mellan anslutna försäkringsbolag. Till undvikande av ett regressförfarande mellan ansvarsförsäkringsbolaget och egendomsförsäkringsbolaget anses skadevållare med ansvarsförsäkring hos ett bolag anslutet till RÖ 97 ha en självständig rätt att åberopa RÖ 97 mot ett anslutet egendomsförsäkringsbolag (se Harald Ullman, Regressöverenskommelsen. En studie i försäkringsbolagens överenskommelse av år 1997, 1999, s. 10; jfr RÖ punkt 4 och Ullman s. 14 f.).

WASA får enligt vad som nyss anförts anses ha förvärvat regressrätten mot Solna Vatten från Länsförsäkringar. I målet är inte utrett om tillbakaöverlåtelsen skedde när regressfordringen preskriberats för Länsförsäkringar eller dessförinnan. Enligt 27 § skuldebrevslagen njuter en förvärvare av en enkel fordran inte bättre rätt mot gäldenären än vad överlåtaren ägde. Efter som avsikten med bestämmelsen är att gäldenärens rättsliga ställning inte ska försämrats genom överlåtelsen, kan det inte, för att gäldenären ska vara bibehållen vid sin rättsställning, krävas att gäldenären kunde framställa den aktuella invändningen redan vid tidpunkten för överlåtelsen. Det är tillräckligt att möjligheten att göra en invändning då var villkorlig (eventuell) och att gäldenären hade kunnat göra invändningen om det varit överlåtaren i stället för förvärvaren som sedermera hade framställt kravet (jfr NJA II 1936 s. 109, Håstad, Köprätt och annan kontraktsrätt, 6 uppl. 2009, s. 276 ff., särskilt not 22, och NJA 1985 s. 121 på s. 139).

Som ovan nämnts var Solna Vatten ansvarsförsäkrat hos ett bolag som var anslutet till RÖ 97. Länsförsäkringars regressfordran mot Solna Vatten var vid tillbakaöverlåtelsen till WASA belastad åtminstone med en möjlighet för Solna Vatten att göra en framtida preskriptionsinvändning enligt RÖ 97, och Länsförsäkringar skulle vid tiden för talans väckande i detta mål ha saknat

rätt till regress för egen räkning mot Solna Vatten. I enlighet med det förut sagda har WASA inte bättre rätt än Länsförsäkringar.

På grund av det anförda ska prövningstillstånd meddelas rörande målet i övrigt till den del frågan därom har förklarats vilande samt WASA:s talan i målet ogillas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Leif Thorsson, Torgny Håstad (referent, tillägg), Lena Moore och Göran Lambertz
Föredragande revisionssekreterare: Kenneth Truedsson

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2009-11-25

Mål nr
T 2804-07

Referenten, justitierådet Torgny Håstad, tillägger:

”27 § skuldebrevslagen är dispositiv. För att hindra att gäldenärer som är konsumenter genom ett avtal med borgenären (s.k. cut-off-klausul) förlorar sin rätt att göra invändningar ifall fordringen överläts, har det i 16 § första stycket konsumentkreditlagen (1992:130) i anslutning till ett EG-direktiv (87/102/EEG, artikel 9) intagits en bestämmelse med följande lydelse: ”Om kreditgivaren har överlåtit sina rättigheter enligt ett kreditavtal, får konsumenten mot den nye kreditgivaren göra samma invändningar som han vid överlåtelsen kunde göra mot överlåtare.” Genom att orden ”vid överlåtelsen”, som saknades i EG-direktivet, infogats kan man få intrycket att konsumenten för att vara bibehållen sin invändningsrätt måste ha kunnat göra invändningen redan vid överlåtelsen, alltså att invändningen ska ha varit ovillkorlig redan vid överlåtelsen. Eftersom syftet med 16 § första stycket konsumentkreditlagen i propositionen anförs vara att göra den regel som finns i 27 § skuldebrevslagen tvingande, skulle man dessutom kunna tro att skuldebrevslagen hade just denna innebörd, vilket där skulle framgå av ordet ”ägde” (imperfektum, när fordringen innehades av överlåtare). I propositionen anfördes vidare att EG-direktivet var otydligt och att det i den svenska lagen borde sägas uttryckligen att den avser invändningar som kredittagaren kunde göra mot överlåtare redan vid överlåtelsen. Därmed skulle regeln komma att omfatta exempelvis sådana avbetalningar som skett före överlåtelsen men inte betalningar som görs därefter (se prop. 1991/92:83 s. 81 f.).

Som framgår av domskälen i målet behöver enligt 27 och 28 §§ skuldebrevslagen den invändning som gäldenären vill göra mot förvärvaren inte ha varit

ovillkorlig vid överlåtelsen, men den måste ha funnits som en villkorlig invändning vid den tidpunkten. Något behov av att tillägga orden ”vid överlåtelsen” för att från 16 § första stycket konsumentkreditlagen undanta betalningar som gäldenären gör till överlåtaren efter överlåtelsen fanns inte, om bestämmelsens räckvidd inte skulle vara större än 27 § skuldebrevslagens, eftersom det av 29 § skuldebrevslagen framgår att sådana betalningar inte täcks av 27 § utan blir befriande mot förvärvaren endast om gäldenären var i god tro om överlåtelsen när betalningen gjordes. Eftersom konsumentkreditlagen inte innehåller någon särskild bestämmelse om verkan av betalning till en borgenär som redan överlåtit fordringen i

16 § första stycket avseende s.k. fristående krediter, men paragrafens andra stycke rörande kreditköp (alltså krediter givna av säljaren eller en finansiär lierad med säljaren, se 3 § konsumentkreditlagen) har just en bestämmelse om att konsumenten normalt betalar med befriande verkan till den ursprunglige kreditgivaren, även om denne överlåtit fordringen, har det nämnda tillägget ”vid överlåtelsen” i första stycket dock varit motiverat för att förebygga ett missförstånd om regelns räckvidd.

I stället för att disponera 16 § konsumentkreditlagen så att det första stycket handlar om fristående krediter och det andra om kreditköp, hade relationen till skuldebrevslagen möjligen blivit tydligare, men lagtexten längre, om – beträffande både fristående krediter och kreditköp men med delvis skilda lösningar – invändningar som fanns åtminstone villkorliga vid överlåtelsen behandlats i en paragraf (jfr 27 § skuldebrevslagen) och betalningar till och andra rättshandlingar med ursprunglige kreditgivaren (eller senare förvärvare) efter det att fordringen överlåtit till en ny förvärvare, d.v.s. när den ursprunglige kreditgivaren inte längre hade rätt att disponera över fordringen, behandlats i en annan paragraf (jfr 29 § skuldebrevslagen). (Jfr Håstad, Köprätt och annan kontraktsrätt, 6 uppl. 2009 s. 281 f.)

Slutsatsen av det anförda – såvitt avser den i detta mål aktuella frågan – är dels att orden ”vid överlåtelsen” i 16 § första stycket konsumentkreditlagen inte talar mot att 27 § skuldebrevslagen har den innebörd som anges i domskälen, dels att orden ”vid överlåtelsen” i 16 § första stycket konsumentkreditlagen har samma innebörd såvitt gäller de frågor som täcks av 27 § skuldebrevslagen, nämligen att det räcker att gäldenärens invändning (motfordran) var villkorlig vid överlåtelsen. Även första meningen i 16 § andra stycket rörande kreditköp har samma innebörd, eftersom gäldenärens invändning där måste vara en invändning ”på grund av köpet”.”